

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Orator Christianvs Caroli Regii E Societate Iesv

Reggio, Carlo

Romæ, 1612

Perorationis modus. cap. 9.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-68672](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-68672)

facile a proposito digrediaris, ac veluti fragmenta diuersorum colorum vesti confarcienda temere agglutines. Ars enim hac ratione ac decorum laeditur, & quod consequens est, auditoris utilitas impeditur, quorum animi ad multa distracti, nihil habent certi quod sequantur, quod vnum apprehendant, teneantque constanter.

Perorationis modus . . . Cap. IX.

Epilogus tribus modis fieri potest, vel per adhortationem ad aliquam virtutem, vel per amplificationem earum rerum quae sunt disputatae, vel per repetitionem colligendo quae sparsim proposita sunt, aliquando etiam hi modi tres in vna eademque miscentur conclusione. Exhortatio afferre possumus nouam rationem vel breuem, & praeclaram ex scripturis aut sancto viro sententiam, quae quasi in corde omnium, & ore deposita, conseruet fructum totius concionis. Commoda etiam erit aliqua illustis & breuis historia, vel exempli narratio & descriptio. Saepè proderit elicere ex ipsa concione documentum aliquod vtile ad praxim, & auditoribus commendare, vt id domi repetant & exerceant. In amplificatione percommode accidet si excitentur affectus, obiurgando vitium aliquod, vel inculcando virtutem prout feret argumentum de quo actum est, addendo aliquas sententias breues, sed spirantes & efficaces & agendo magna cum vi, nec enim amplificatio debet esse frigida, praesertim in fine concionis; nec longa, ne defessis auditoribus fructus ex molestia pereat. Itaque cum apparet aliquo modo commotus audientium animus absoluat concionem. Repetitio apud multos & graues concionatores hodie vsu recepta est, qui in fine concionis, summa rerum dictarum capita colligunt. Sed ea si solum enumeratio sit, ieiuna & sterilis videtur tendere ad ostentationem memoriae; Evangelici Oratoris simplicitati contrariam, nec videtur communitè cum magna utilitate, nisi quando fuerit concio in genere parænetico, vel tanquam ad meditandum, proposita capita repetantur, vel talis materia vt multum referat summam rerum in memoriam reuocare, alioqui solet relinquere auditorem frigidum etiamsi fuerit in ipsa concione commotus, propterea multi viri graues non probant consuetudinem eorum qui vt plurimum vel primam, vel secundam concionis partem enumeratione concludunt, cum praesertim nec secundum quidem praecipua Rethorum Epilogus vno tantum

Tribus modis fit peroratio.

Exhortandi triplex modus.

Repetitio in epologo qualis esse debeat.

tummodo fiat. Sunt qui ut cum maiore lepore id faciant (sicut ipsi existimant) occultare conantur artem, quod tamen minus placet. Nam si ita obscura est repetitio ut prorsus fallat, nullius est usus, si artificium apparet sicuti post paucas conciones contingit, illa affectationis species offendit. Cum autem repetitio & enumeratio hæc adhibenda est, videtur ita fieri debere ut Concionator nouo ac summo impetu conglobatis rationibus magis urgeat ad persuadendum, & quasi facto ægmine aggrediatur auditores, quæ validissima sint, ea maxime tanquam iacula intorquendo. Nam & Fabius monet quæ enumerantur dicenda cum pondere, & aptis excitanda sententijs, & figuris utiq; varianda, ne recta repetitio otiosa sit & esse debet breuis, ne iam non enumeratio, sed ut idē ait quasi altera fiat oratio. Commendatur cōcionis totius terminus quando vltima verba continent graui aliquam sententiā, quæ sua vi & dignitate animos excitet ad Dei amorem, ad peccati odium, ad timorē, ad Deum laudandum ad erubescēntiam præterita vitæ malæ actæ, denique quæ ad deuotionem maxime accendant, & memoriæ infideāt. Christus Dominus sermonem quem super montem habuit duplici similitudine terminauit, quæ hortatur ad opere complendum audita. Omnis qui audit verba mea & facit ea; similis est viro sapienti qui edificauit domum super petram, & contra qui audit & non facit similis est edificanti super arenam. Nazianzenus laudationes Sanctorum solet concludere oratione ad eum quem celebrat conuersa. Chrysostomus solet precari vltimis verbis aliquid boni Auditoribus, & concludit ut plurimum dans gloriam Sanctissimæ Trinitati. Ridiculum aut lepidè dictum nemo opinor sanus, concionis sacræ, clausulam faciet, ut auditores cum risu discedant, quos suspirantes ac gemebundos, demisso pallentique vultu, nouæ cōquentes, vitæ consilia abire oportuit. Bonus sæpe totius concionis terminus erit per apostrophen ad Christū vel ad Patrem aliquando, & ad Beatam Dei Matrem vel Sanctos præsertim in eorum festis diebus. Item aliquando poterit conuerti oratio ad peccatorem exorando, ut peccatum dimittat & ad Deum redeat. Bene quidam post exaggeratā peccati grauitatem, & pœnas inferni, & atrocem Christi passionem adiunxit. Creditis ne hæc vera esse, & concionem dimisit. Nec alijs malè cesserit, excitato ingenti terrore, sermonem repente abrumpere & quodammodo præ stupore obmutescere. Vtile est interdum admonere vltimis verbis ut statim semel orationem

Gravis sententia in vltima parte. Epilogi.

Matth. 7.

Vltima verba cōcionis.

nem Dominicam, & salutationem Angelicam, aut aliam pre-
cationem Deo offerant ad impetrandam contritionem, vel
emendationem certi alicuius vitij, vel aliud huiusmodi pro ar-
gumenti tractati ratione. Si quando videas commotos audi-
torum animos & tibi quoque feruor adsit, poteris absoluta
concione, & ea quæ additur precatiuncula, pauca ad hunc
modum verba subiungere. Eia fratres quisque apud se statuat
mortem potius subire quã deinceps Deum offendere, vel quis-
que in corde scribat illud, malo mori quã peccare.

E L O Q V V T I O

Tria dicendi genera, & eorum exempla sacra. Cap. X.

Quamuis plura alij dicendi genera enumerent, tamen ad
tria optime reuocari, non solum Ciceronis, sed etiam D.
Augustini sententia est. Quæ verò alij præter hæc vocant gene-
ra dicendi, ea nos virtutes orationis dicimus, quales sunt per-
spicuitas, grauitas, vehementia, simplicitas, vrbalitas, & alia.
Sunt autem hæc tria genera, Submissum, Temperatum, & Gran-
de. Quamuis autem Christiani Oratores ex suggestu ferme nõ
nisi magna proponant, cum ea tractent quæ grauissima Dei My-
stera continent, & ad æternam salutem consequendam refe-
runtur, vel interitum animæ in totam æternitatem cauendum;
tamen non omnia grauitè sunt dicenda, sed cum docendus est
Auditor, submissum dicendi genus locum habet, temperato
vtendum cum aliquid laudamus, vel vituperamus: cum verò
reluctantes mouere volumus tum demum grande adiuuendũ.
Hoc genere Augustinus feliciter se vsum dicit, cum ageret de
re ad speciem non magna, de aqua frigida pauperi ex charitate
danda: Nonne, inquit, accidit, vt cum de hac re loqueremur
ad Populum, & Deus adfuit, vt non incongruè diceremus, tã-
quam de illa aqua frigida quædam flamma surrexit, quæ etiam
frigida hominum pectora, ad misericordiæ opera facienda spe-
celestis mercedis accenderetur? De his tribus generibus ita
idem Augustinus sentit. Genus submissum acumen requirit, &
locum habet cum aliquid est docendum, & quæstio aliqua
soluenda occurrit: Moderatum magis ornamenta recipit in-
laudibus, & vituperationibus; sublime requirit motus, & suo
pondere plerunque voces premit, & lacrymas exprimit. Idem
alij docent. Sene. in Epist. sublimi, ait, genere vtendum esse,
cum

4. Doctr.
Christ.
c. 17.

Virtutes ora-
tionis plu-
res.

Genus gran-
de.

Lib. 4. de
Doctr. Chri-
stiana, c. 19.

Loco citato
c. 23.